

When Halakhah and Ethics Collide, Part 2

The Freehof Institute of Progressive Halakhah

Twelve Minute Shiur #39

1 B. Bava Kama 38a

2
3 ת"ר : וכבר שלחה מלכות רומי שני סרדיוטות אצל חכמי ישראל "למדונו תורתכם." קראו ושנו
4 ושלשו. בשעת פטירתן, אמרו להם : דקדקנו בכל תורתכם ואמת הוא, חוץ מדבר זה שאתם אומרים :
5 שור של ישראל שנגח שור של נכרי - פטור, של נכרי שנגח שור של ישראל, בין תם בין מועד - משלם
6 נזק שלם, ממ"ני? אי רעהו דוקא, אפילו דכנעני כי נגח דישאל ליפטר! ואי רעהו לאו דוקא, אפילו
7 דישאל כי נגח דכנעני לחייב! ודבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות.
8

9 A *Baraita*: The Roman government once sent two officials to the sages of Israel, asking: "Teach
10 us your Torah." They studied the entire corpus three times. When they left, they said: "We have
11 studied the entire Torah in great detail. It is all true, except for this law that you have: 'When an
12 ox belonging to a Jew attacks an ox belonging to a non-Jew, the (Jewish) owner is exempt from
13 liability. When an ox belonging to a non-Jew attacks an ox belonging to a Jew, whether the
14 attacking ox was *tam* or *mu`ad*, the (non-Jewish) owner must pay full damages.' Our objection is
15 that either way you understand this, there's a problem! If the word '*re'ehu*' is to be taken
16 literally, then if an ox belonging to a non-Jew gores an ox belonging to a Jew, the non-Jewish
17 owner should also be held free of liability! If the word '*re'ehu*' is *not* to be taken literally, then
18 even the Jewish owner of an ox that gores the ox of a non-Jew should be liable! But we won't
19 report this matter to our government!"
20

21
22 Y. Bava Kama 4:3 (4b)

23
24 מעשה ששילח המלכות שני איסטרוטוטות ללמוד תורה מרבן גמליאל, ולמדו ממנו מקרא משנה
25 תלמוד הלכות ואגדות. ובסוף אמרו לו : "כל תורתכם נאה ומשובחת חוץ משני דברים הללו שאתם
26 אומרים : בת ישראל לא תיילד לעכו"ם אבל עכו"ם מיילדת לבת ישראל ; בת ישראל לא תניק בנה של
27 עכו"ם אבל עכו"ם מניקה לבת ישראל ברשותה.
28 גזילו של ישראל אסור ושל עכו"ם מותר."
29 באותו שעה גזר רבן גמליאל על גזילות עכו"ם שיהא אסור מפני חילול השם.
30 שור של ישראל שנגח לשור של עכו"ם פטור וכו' בדבר הזה אין אנו מודיעין למלכות!"
31 אפי' כן לא מטיין לסולמיה דצור עד דשכחון כולן.
32

33 The (Roman) government once sent two officials to learn Torah from Rabban Gamaliel. They
34 learned Bible, Mishnah, Talmud, *halakhot*, and *agadot*. When they completed their studies, they
35 said to him: "Your entire Torah is beautiful and worthy of praise, except for these two things that
36 you hold. First, there's the rule that a Jewish woman is prohibited from serving as a midwife to a
37 Gentile woman, even though a Gentile woman is permitted to serve as a midwife to a Jewish
38 woman in the Jewish woman's home or property (*r'shutah*)."
39 Second, there's the rule that stolen property belonging to a Jew is forbidden for use, but stolen
40 property belonging to a Gentile is permitted for use."

41 At that moment, Rabban Gamaliel decreed (*gazar*) that stolen property belonging to a Gentile is
42 forbidden because it is a profanation of the divine Name.
43 Third, there's the rule that "When an ox belonging to a Jew attacks an ox belonging to a non-Jew,
44 the (Jewish) owner is exempt from liability," etc. But we won't report this matter to the
45 government!
46 Even so, the two officials had forgotten everything by the time they reached the Ladder of Tyre.

47
48 *P'nei Moshe*
49

50 **עד דשכחון כולן.** כל מה שלמדו ומן השמים היה זה.

51
52 They forgot everything they had learned; this was an act of Divine intervention.
53

54
55 *B. Gitin 36 a-b*
56

57 תנן התם : פרוסבול אינו משמט, זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן, שראה את העם שנמנעו
58 מלהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגוי, עמד
59 והתקין פרוסבול.
60 וזה הוא גופו של פרוסבול: מוסרני לכם פלוני דיינין שבמקום פלוני, שכל חוב שיש לי אצל פלוני
61 שאגבנו כל זמן שארצה, והדיינים חותמים למטה או העדים.
62

63 A *mishnah* states elsewhere (*M. Sh'vi'it* 10:3-4): A *prosbul* prevents the remission of debts [in
64 the Sabbatical year]. This is one of the ordinances enacted (*hitkin*) by Hillel the Elder. For he saw
65 that people were unwilling to lend money to one another and disregarded the Torah's instruction
66 (Deut. 15:9): "Beware lest you harbor the base thought ('the seventh year, the year of remission,
67 is approaching,' so that you are mean to your needy kinsfolk and give them nothing"). He
68 therefore decided to institute the *prosbul*.

69 The text of the *prosbul* is as follows: "I hand over to you, So-and-so, the judges in such-and-such
70 a place, [the debts that I am owed by So-and-so], so that I may be able to recover any money
71 owing to me from So-and-so at any time I shall desire". And the *prosbul* was to be signed by the
72 judges or witnesses.
73

74 ומי איכא מידי, דמדאורייתא משמטא שביעית, והתקין הלל דלא משמטא?
75

76 But is it possible that if according to the Torah the Sabbatical year releases debts Hillel can
77 ordain that it should not release?
78

79 אמר אביי : בשביעית בזמן הזה, ורבי היא ; דתניא, רבי אומר : וזה דבר השמיטה שמוט - בשתי
80 שמיטות הכתוב מדבר, אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים, בזמן שאתה משמט קרקע - אתה
81 משמט כספים, בזמן שאי אתה משמט קרקע - אי אתה משמט כספים.
82

83 Abaye said: He was dealing with the Sabbatical year in our time (after the destruction of the First
84 Temple) according to the view of Rabbi, as it has been taught in a *baraita*: Rabbi says: [It is
85 written, Deut. 15:2] "This is the matter of the release; [every creditor] shall release...". The text
86 indicates here two kinds of release, one the release of land (= the Jubilee) and the other the
87 release of money (debts). When the release of land is in practice the release of debts is also in
88 practice; when the release of land is not in practice the release of money is not to be in practice.

89 ותקינו רבנן דתשמט זכר לשביעית. ראה הלל שנמנעו העם מלהלוות זה את זה, עמד והתקין
90 פרוסבול.
91

92 The Rabbis, however, ordained that it should be in practice, in order to keep alive the memory of
93 the Sabbatical year, and when Hillel saw that people refrained from lending money to one
94 another, he decided to institute the *prosbul*.

95
96 ומי איכא מידי, דמדאורייתא לא משמטא שביעית, ותקינו רבנן דתשמט?
97
98

99 But is it possible that if according to the Torah the Sabbatical year does *not* release debts Hillel
100 can ordain that it should release?

101
102 אמר אביי : שב ואל תעשה הוא.
103

104 Abaye explained: It is a case of “sit still and do nothing.”

105
106 Rashi

107
108 והלוי הזה שב וצטל ואינו עושה המצוה לפרוע את חובו ולא עקר ליה צידים וכי האי גוונא מותר
109 לעקור דבר מן התורה כגון שופר ולולב...
110

111 The borrower is instructed to take no action to fulfill the *mitzvah* of repaying his debt. In
112 this way he does not take a positive action to uproot (cancel; annul) a *mitzvah*. This sort
113 of thing is permitted, as in the case of *shofar* and *lulav* when the first day of Rosh
114 Hashanah or Sukkot occurs on Shabbat...
115

116 רבא אמר : הפקר ב"ד היה הפקר, דאמר ר' יצחק : מנין שהפקר ב"ד היה הפקר? שנאמי : וכל אשר לא
117 יבוא לשלשת הימים כעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה.
118

119 Rava explained: The *beit din* has the power to expropriate property. For R. Isaac has said: How
120 do we know that the *beit din* has the power to expropriate? Because it says (Ezra 10:8) “And that
121 whosoever does not come within three days according to the decision of the princes and the
122 elders, all his property should be forfeited...”.